

Jelle verloor zijn beste vriend

‘Ik haalde Paul over om mee te gaan klimmen’

Jelle Staleman (33) zag in 2003 zijn destijds 20-jarige vriend Paul voor zijn ogen meegesleurd worden door een lawine. ‘Ik voelde me verantwoordelijk voor zijn dood: ik had hem meegevraagd.’

”Jelle!” Het was zijn laatste woord. Ik was halverwege de helling en begon te rennen. Het was net een film. Van alle kanten kwamen er stenen op me af. Ik dook naar links, naar rechts, bukte. Als door een wonder haalde ik zonder te worden geraakt de overkant. Paul stond relatief veilig aan de andere kant van de geul. Maar opeens veranderde een brok steen – zo groot als een koelkast – van richting en kwam met een enorme snelheid zijn kant op. Hij probeerde weg te rennen, ik hoorde hem gillen: “Jelle!”

Altijd onrustig

‘Het rotsblok raakte hem in zijn nek en hij rolde zo’n honderd meter naar beneden. Daar bleef hij roerloos liggen. Ik wilde naar hem toe, maar hoewel het ergste voorbij was, bleven er stenen vallen. Ik moest aan mijn eigen veiligheid denken. De enige uitweg was omhoog. Toen ik uit de gevarenszone was, heb ik eerst een potje keihard gejanct. Even was ik in paniek, maar al snel besepte ik dat het geen zin had; ik moest hulp regelen. Handelen.

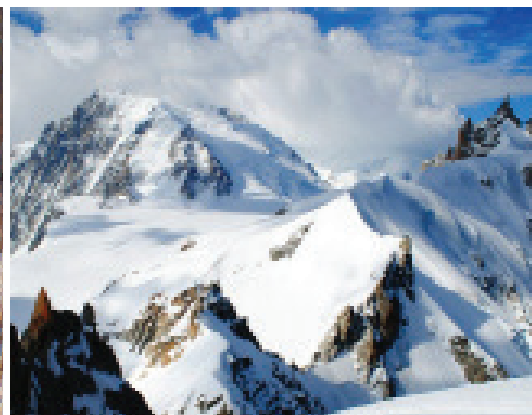
Dat leren ze je wel op de mariniersopleiding waar ik Paul anderhalf jaar daarvoor had leren kennen. Hij was een spontane gast, die positief in het leven stond. Nuchter en recht voor z’n raap, net als ik. We zaten allebei bij dezelfde eenheid en waren weg van sporten als zwemmen en hardlopen. Op een leuke manier waren we competitief. We hadden allebei ADHD. Altijd onrustig, altijd iets moeten doen. Bij de mariniers waren we helemaal op onze plek: avontuur, de wereld zien en zware lichamelijke inspanning. Daarbij zaten ook overleven in winterse omstandigheden en berg-beklimmen. Dat was écht mijn ding! Als kind klom ik al overal in. Op mijn zevende wist ik dat ik berggids wilde worden. Bergen betekenen voor mij rust, het hoofd helemaal leegmaken. Die zomer had ik het plan opgevat om de Kilimanjaro te gaan doen; een niet al te moeilijke top. Ik haalde Paul over mee te gaan, maar het bleek niet het geschikte seizoen en zo kwamen we bij de Mont Blanc uit. Het jaar ervoor had ik daar in het stadje Chamonix een cursus gedaan. Veel klimervaring hadden we

Jelle Staleman

Op een van de moeilijkste routes op de Mont Blanc: de Freney-pijler

Paul (l.) en Jelle

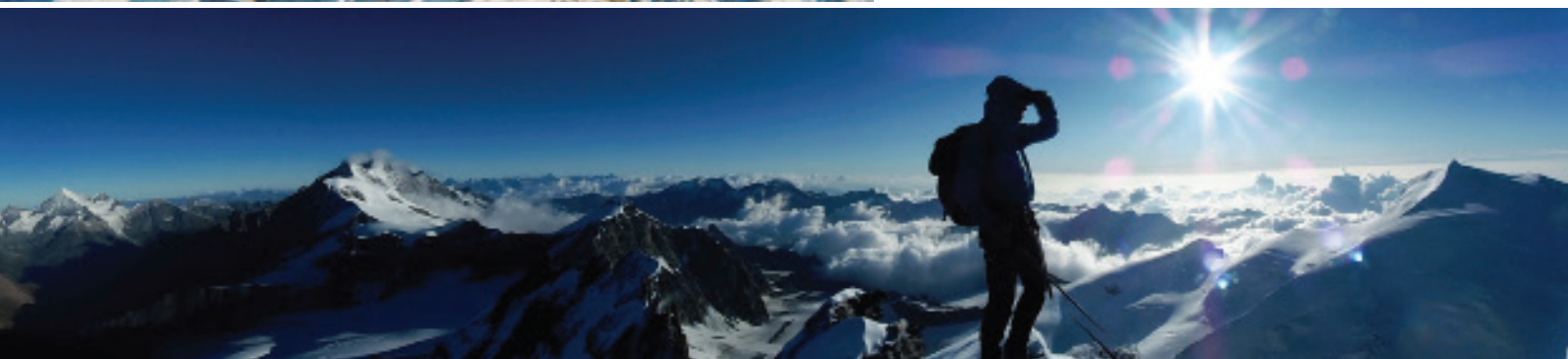

Jelle (l.) en Paul op de Petit Aiguille Verte in het Mont Blanc-gebied

‘Met Pauls broertje ben ik twee jaar geleden teruggegaan’

nog niet; ik was toen nog geen berggids. Daarom deden we de eerste twee weken met een gids een paar technisch moeilijke tochten in de omgeving met volle bepakking. Ook volgden we een cursus gletsjerspleet-redding. Het waren fantastische dagen. We waren goed geacclimatiseerd en in topconditie. We vroegen de gids of het verantwoord was om met z'n tweeën de Mont Blanc te doen en vertelden wanneer we wilden gaan. Geen enkel probleem, volgens hem.’

Steile helling

‘Al die dagen was het prachtig weer geweest, maar juist toen we die ochtend met het liftje omhooggingen, begon het te onweren. Maar ja, we waren mariniers. Slecht weer is goed voor de aanval, leerden ze ons. We gingen door. We vertrouwden op de gids. Rond een uur of elf dronken we een kop koffie bij de Refuge de Tête Rousse. Daarvandaan was het nog ruim zeshonderd meter omhoog naar de Refuge du Gouter, waar we de overnachting hadden geboekt. Om daar te komen moesten we het Grand Couloir du Gouter over, een geul van zo'n zeventig meter breed over een steile helling van wel veertig graden. Meestal ligt daar sneeuw, maar vanwege een extreem warm voorjaar was dat gesmolten. Het was ons bekend dat er zo nu en dan stenen konden vallen. Er hing een staalkabel overheen waar je aan kon inklikken, zodat je niet in gevaar kwam als je weggleed. Paul zou vooropgaan. Maar omdat er geen sneeuw lag, hing die kabel veel te hoog. Dus Paul keerde om: wat te doen? Het gevaar van steen-

slag was groter dan het valgevaar en daarom besloten we zonder touw te klimmen. Zo waren we sneller en kon de ander de helling in de gaten houden of er geen stenen vielen. Ik ging als eerste. Ik was nog niet halverwege of de hel brak los: een gigantische steenlawine. Ik had alle geluk van de wereld, Paul helaas niet.’

Geen Engels

‘We hadden maar één mobiele telefoon bij ons en die zat in Pauls rugzak. Terwijl ik verder klom, kwam ik twee Oekraïners tegen en ik mocht hun mobieltje lenen. Met veel moeite wist ik in mijn beste Frans de hulpdienst duidelijk te maken wat er was gebeurd, want niemand sprak Engels. Het weer verslechterde, maar ik had nog steeds hoop dat hij leefde en bleef boven wachten. Na een tijdje kwam er een helikopter, maar blijkbaar zagen ze Paul niet, want hij vloog weer weg. Niet veel later verscheen een andere helikopter, die Paul gelukkig wél vond. Ik zag ze even later, met hem onder de helikopter bungelend, wegvliegen. Toen was er geen hoop meer. Gek genoeg gaf het me rust, want nu kon ik voor mezelf gaan zorgen. Ik sloot me bij een groep Poolse klimmers aan die op de terugweg waren. Weer moest ik het Grand Couloir over. Die Polen waren geschrokken van mijn verhaal en wilden dat ik als eerste overstak. En ik wilde per se terug, dus ik ging voor, maar ik deed het in mijn broek. Godzijdank kwamen we veilig aan de overkant. Het was inmiddels echt noodweer, overall om ons heen sloeg de bliksem in. We verdwaalden en moesten noodgedwongen in een hut op de helling overnachten. Die nacht

Jelle is nu professioneel berggids. Linksboven zien we hem in het Monte Rosa-massief in Zwitserland, en op de foto's midden-boven en rechtsonder op de K2, de op één na hoogste berg ter wereld

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: JELLE STALEMAN, THIJS RIJUGROK, DOUGAL TAVENER, PHILIP CHILLET, JEROEN HEIDT

heb ik geen oog dichtgedaan. De hele tijd zag ik die steen weer op Paul vallen. Pas de volgende middag kwam ik in Chamonix aan en ging ik meteen naar de politie. Eerst werd ik er heel vijandig bejegend: ik had mijn vriend laten zitten, dachten ze. Er kwam een tolk en toen pas begrepen ze wat er was gebeurd. Ik heb mijn ouders gebeld en die hebben meteen het eerste vliegtuig naar Frankrijk gepakt. Ook moest ik Paul identificeren. Zijn gezicht zat onder de modder en het bloed, maar verder zag je niets aan hem. Ik was blij voor zijn ouders. Op die manier konden ze toch nog afscheid nemen. Helaas duurde het erg lang voordat zijn lichaam terug mocht naar Nederland en zag hij er heel anders uit dan toen ik hem voor het laatst zag. Ik zag verschrikkelijk tegen de confrontatie met Pauls ouders op. Voor ons vertrek hadden we nog bij Paul thuis gegeten en een gezellige avond gehad. Ik voelde me verantwoordelijk; het was mijn idee geweest. Maar ze sloten me meteen in de armen en verweten me gelukkig niets.'

Mijn leven

'Het eerste jaar na het ongeluk heb ik er veel last van gehad en ik heb een aantal jaar niet bergbeklimmen. Ik was er klaar mee. Uiteindelijk ben ik het toch weer gaan doen. Het is een soort van verslaving. Al kreeg ik het in het begin enorm op mijn zenuwen als ik stenen hoorde vallen. Om me weer zeker te voelen heb ik mijn berggidsdiploma gehaald en ik weet nu wat er fout is gegaan. Achteraf hadden we nooit moeten gaan die dag. Ik hoorde later dat er op die plek vóór Paul al dertien andere

dodelijke ongelukken waren gebeurd dat seizoen. Door de hitte dat voorjaar was de ondergrond gaan ontdooien, waardoor er sneller steenlawines konden ontstaan. Onze gids moet dat weten hebben en ik neem het hem dan ook kwalijk dat hij ons liet gaan. Zelf ben ik een heel andere gids geworden. Ik sta er nu om bekend dat ik redelijk snel omdraai. Liever tien keer te vaak dan één keer te weinig. De bergen zijn prachtig, maar dood heb je er niets aan. Met Pauls broertje Rickie ben ik twee jaar geleden naar de plek terug geweest. We hebben er een gedenkplaatje op een steen bevestigd. Dat was een bijzonder moment. De Mont Blanc heb ik inmiddels meer dan twintig keer beklommen, via vijf verschillende routes. Vaak moet ik over het Grand Couloir. Die plek blijft beladen. Maar het is mijn leven. Mijn moeder snapt het niet, maar ze wil dat ik gelukkig ben. En in de bergen ben ik dat.'

Jelle Staleman (1982) is als enige Nederlander in het bezit van het UIAGM-skigids- en -berggids (*Skiführer und Bergführer*)-diploma én het Oostenrijkse *Staatliche Skileraar*-diploma. Hij was te zien in de K2-special van *De Reünie*, hij was een van de klimmers die de gevaarlijke berg op gingen. Meer: www.jellestaleman.nl.

Zien? **Bekijk de K2-special van *De Reünie* van 28 december 2014 op www.kro.nl/spoorloosmagazinetv**